

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Грищенко Марія Олегівна
здобувачка 1-го курсу магістратури
факультету судового та міжнародного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

**РАТИФІКАЦІЯ РИМСЬКОГО СТАТУТУ
МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ:
ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СЬОГОДЕННЯ**

Створення нинішньої міжнародної судової установи – Міжнародного кримінального суду (далі – МКС) є новим етапом розвитку міжнародного кримінального судочинства, який зокрема сприяє притягненню до відповідальності обвинувачених при вчиненні найтяжчих міжнародних злочинів. Відповідний МКС був створений та діє на основі багатостороннього міжнародного договору – Римського статуту, в якому кодифіковано матеріальні та процесуальні норми, що встановлюють структуру, функції та юрисдикцію суду [2]. Ратифікувавши Римський статут, держава приймає та визнає юрисдикцію Міжнародного кримінального суду щодо злочинів, що входять до його юрисдикції. Відповідно до Римського статуту Міжнародний кримінальний суд має юрисдикцію щодо геноциду, злочинів проти людяності, воєнних злочинів і злочину агресії.

В Україні довгий час тривала дискусія щодо ратифікації Римського статуту Міжнародного кримінального суду (далі – Римський статут), ще з моменту як Україна підписала статут у 2000-му році. Поставали питання щодо його невідповідності Конституції України; можливості Міжнародного кримінального суду щодо переслідування українських військових та притягнення до відповідальності зокрема і громадян України тощо. Зокрема, для уникнення зазначених правових колізій мали бути внесені зміни до ст. 124 Конституцію України, ч. 6 якої передбачає, що «Україна може визнати юрисдикцію МКС на умовах, визначених Римським статутом МКС» [1]. Проте навіть після внесення

змін до Конституції України щодо визнання юрисдикції МКС, практичну реалізацію цих положень законодавцем знову було відтерміновано без пояснення причин.

Також слід зазначити що, серед науковців висловлювались думки, які заперечували ратифікацію Римського статуту та наполягали на його шкоду для громадян України. Так, Смирнов М. І. зазначав, що надання юридичної сили цьому документу поширить юрисдикцію Суду на територію держави, наслідком чого стане і судимість військових Збройних Сил України [3, С. 167]. Проте, відповідно до статті 51 Статуту Організації Об'єднаних Націй (далі – Статут) «Даний Статут жодним чином не зачіпає невід'ємного права на індивідуальну або колективну самооборону, якщо відбудеться збройний напад на Члена Організації, доти, поки Рада Безпеки не вдасться до заходів, необхідних для підтримки міжнародного миру й безпеки...», а, отже, Україна, будучи членом Статуту, має повне право на самооборону, у тому числі, використовуючи свої Збройні сили [4]. Про це свідчить преамбула Римського статуту, де зазначено, що держави-учасниці підтверджують цілі та принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй. Так, відповідальність несуть лише ті особи, що віддавали злочинні накази в контексті злочинів проти людяності, воєнних злочинів, геноциду та злочинів агресії. Проте, є і ті вчені, що підтримували та наполягали на ратифікації Римського статуту. Так, Тарасенко Л. Б. зазначає, що позитивними наслідками для України також буде забезпечення можливості безпосереднього покарання осіб, які скоюють міжнародні злочини. Також національні органи будуть стимульовані до більш ефективного розслідування злочинів і дотримуватись міжнародних стандартів. А отже, ратифікація Статуту сприятиме зміцненню правосуддя, міжнародного співробітництва та захисту прав людини в Україні, а також впливатиме на міжнародну політику щодо конфлікту з країною-агресором [5, С. 88].

На сьогодні маємо зазначити, що Верховна Рада України прийняла на засіданні 21 серпня 2024 року Закон України про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправки до нього, внесений Президентом

України Володимиром Зеленським (реєстр. №0285 від 15.08.2024). Документ підтримали 281 народний депутат України. Поправка передбачає, що після ратифікації Римського статуту разом із заявою за статтею 124 Римського статуту МКС не матиме юрисдикції за статтею 8 (воєнні злочини) щодо громадян України протягом семи років після ратифікації. Це також дозволило притягнути російських злочинців до відповідальності. Відповідне прийняття надасть Україні можливість відстоювати свої інтереси в МКС, брати участь в Асамблеї держав-учасниць, формувати політику МКС, висувати свого кандидата на посаду судді, затверджувати бюджет і брати участь у виборах суддів та інших посадових осіб; підвищить шанси потерпілих від російських злочинів на отримання компенсацій з Цільового фонду МКС; активніше залучати МКС до розслідування та переслідування воєнних злочинів, злочинів проти людяності та воєнних злочинів, що здійснюються на її території, зокрема в контексті війни з РФ (підвищить рівень міжнародного контролю за воєнними злочинами і сприятиме встановленню справедливості); гармонізувати українське законодавство з міжнародним правом (підвищить його ефективність у боротьбі з найтяжчими злочинами); активніше використовувати рішення МКС для запровадження санкцій проти осіб, відповідальних за злочини проти України (включно з арештом і притягненням до відповідальності осіб, оголошених МКС у міжнародний розшук). Проте, враховуючи вказані позитивні очікування відповідного прийняття, маємо зазначити, що існують питання щодо статті 124 Римського статуту, через її непрактичне використання іншими країнами. За усю практику застосування Римського статуту ця стаття використовувалась тільки двічі (цю статтю як умову ратифікації задіяли Франція та Колумбія) та була піддана критиці з боку правозахисних організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 2 червня 2016р. № 1401-VIII / Відомості Верховної Ради України. 2016. № 28. Ст. 532. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text.>

2. Римський Статут Міжнародного кримінального суду від 17 липня 1998 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text.]
3. Смирнов М. І. Як ратифікація Римського статуту Міжнародного кримінального суду може вплинути на розслідування злочину агресії Росії проти України. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 6. С. 164-169. URL: <http://www.chasopysppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/download/343/300>
4. Статут Організації Об'єднаних Націй : Статут Орг. Об'єдн. Націй від 26.06.1945р. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf
5. Тарасенко Л. Б. Ратифікація Римського статуту Україною: актуальність та наслідки. *Правова система держави: проблеми формування та перспективи розвитку в контексті євроінтеграції : матеріали Всеукр. наук.конф., м. Одеса, 7 груд. 2023р.* С. 86-90. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1ddaf166-44f9-4266-ba3e-e06f3bd0db1d/content>

Ключові слова: Римський статут, МКС, ратифікація, реалізація.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Белозубова Оксана Олександрівна.

СЕКЦІЯ № 9. МІЖНАРОДНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО.....319

Волошенюк Олександра Юріївна

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ У РОЗСЛІДУВАННІ КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ.....319

Королук Богдана Сергіївна

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....323

Чабала Уляна Андріївна

РОЛЬ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ: ЯК ВОНИ ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗСЛІДУВАННЯ І ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ.....327

СЕКЦІЯ № 10. ДИПЛОМАТИЧНІ ТА КОНСУЛЬСЬКІ ЗНОСИНИ.....332

Скороход Катерина Віталіївна

ПРАВОВІ ЗАСОБИ БОРОТЬБИ ІЗ ЗЛОВЖИВАННЯМ ДИПЛОМАТИЧНИМИ ПРИВІЛЕЯМИ ТА ІМУНІТЕТАМИ.....332

СЕКЦІЯ № 11. МИРНІ ЗАСОБИ ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ. МІЖНАРОДНЕ ПРАВОСУДДЯ.....337

Голубович Аліна Миколаївна

МІЖНАРОДНІ ДОРУЧЕННЯ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ В ВОЄННИЙ СТАН.....337

Гритенко Марія Олегівна

РАТИФІКАЦІЯ РИМСЬКОГО СТАТУТУ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СЬОГОДЕННЯ.....341

Зільберт Олександр Володимирович

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОСУДДЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....345

Іваськова Дарія Сергіївна

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОЗАХИСНИХ МЕХАНІЗМІВ ДЛЯ КОРИННИХ НАРОДІВ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВОСУДДІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....349

Купіна Крістіна Миколаївна

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ У ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ.....353

Кухоцька Аліна Сергіївна

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО СУДУ ООН У ВИРІШЕННІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СПОРІВ МІЖ ДЕРЖАВАМИ.....357

Новак Юлія Іванівна